

Tweede Kamer des Staten-Generaal
D66 Tweede Kamerfractie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Postbus 16001
3500 DA Utrecht

Bezoekadres:
Kleinesingel 1-3
3572 CG Utrecht

030 888 38 88
info@mensenrechten.nl
www.mensenrechten.nl

Onderwerp	Uw brief van	Datum
Wetgevingsadvies Wet vereenvoudiging non-binaire geslachtsvermelding	. Uw kenmerk .	5 december 2023 Ons kenmerk 2023/105/VZ/KY

Geachte leden van de D66 Tweede Kamerfractie,

Op 27 oktober 2023 startte de internetconsultatie voor het wetsvoorstel van het (voormalig) Lid Van Ginneken tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het vereenvoudigen van het registreren van een non-binaire geslachtsvermelding in de akte van geboorte (hierna: wetsvoorstel vereenvoudiging non-binaire geslachtsregistratie). Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: het College) maakt graag van deze gelegenheid gebruik om advies uit te brengen. Dit voorstel maakt het mogelijk om zonder tussenkomst van de rechter een non-binaire geslachtsvermelding ('X') te verkrijgen in het paspoort. Het College onderschrijft de noodzaak om de procedure voor het verkrijgen van een 'X' in het paspoort te vereenvoudigen. Het College ziet het wetsvoorstel als een belangrijke stap vooruit in de bescherming van de mensenrechten van personen met een non-binaire genderidentiteit en intersekse personen.

Huidige situatie leidt tot ongerechtvaardigd onderscheid

Personen van 16 jaar of ouder die de overtuiging hebben tot het andere geslacht te behoren, kunnen daarvan aangifte doen bij de burgerlijke stand. Wanneer is voldaan aan alle wettelijke eisen, zoals een deskundigenverklaring, kunnen zij hun juridische geslacht laten wijzigen van 'M' naar 'V' of andersom. Er bestaat momenteel geen wettelijke regeling die het mogelijk maakt om een non-binaire genderidentiteit te laten registreren. Een genderneutrale geslachtsvermelding is op grond van artikel 1:19d van het Burgerlijk Wetboek (BW) alleen mogelijk voor intersekse¹ personen bij wie bij de geboorte geen eenduidige geslachtskenmerken konden worden vastgesteld. Bij gebrek aan een wettelijke regeling voor non-binaire personen passen rechters dit wetsartikel sinds 2018 ook geregeld toe om verzoeken van non-binaire personen tot genderneutrale geslachtsregistratie toe te

---

¹ De term intersekse verwijst naar de ervaringen van mensen die geboren zijn met een lichaam dat niet voldoet aan het beeld van man of vrouw zoals de maatschappij dat hanteert, zie www.seksediversiteit.nl.

wijzen. Het verkrijgen van een 'X' in het paspoort is voor non-binaire personen op dit moment dus alleen mogelijk via een gang naar de rechter, waar aanzienlijke kosten en tijd mee gemoeid zijn.

Verschillende rechters hebben inmiddels vastgesteld dat deze situatie leidt tot ongerechtvaardigd onderscheid tussen transgender personen met een binaire genderidentiteit en transgender personen met een non-binaire genderidentiteit.² Op 18 oktober 2023 oordeelde de rechtbank Den Haag dat de Staat op dit moment niet onrechtmatig handelt door die ongelijkheid te laten bestaan. Aan dat oordeel ligt met name ten grondslag dat het corrigeren van die ongelijkheid een complexe wetgevingsoperatie vergt. Tegelijkertijd wijst de rechtbank er op dat dit argument een beperkte geldigheidsduur heeft. In dit vonnis ligt dus expliciet de opdracht besloten aan de regering om binnen een redelijke termijn werk te maken van een wettelijke regeling die de positie van non-binaire transgender personen gelijk stelt aan die van binaire transgender personen. Het onderhavige wetsvoorstel komt aan deze opdracht tegemoet.

Officiële wettelijke erkenning voor non-binaire personen ontbreekt

Zoals hierboven reeds genoemd is het via een gang naar de rechter op dit moment al mogelijk voor personen met een non-binaire genderidentiteit om een 'X' in het paspoort verkrijgen. De rechter past in die gevallen artikel 1:19d van het Burgerlijk Wetboek toe. Dit artikel maakt het mogelijk om op de geboorteakte te laten vermelden dat "het geslacht niet is kunnen worden vastgesteld". Van oorsprong is dit artikel echter niet bedoeld voor personen met een non-binaire genderidentiteit, maar voor intersekse personen. Het betreft hier twee verschillende groepen met verschillende ervaringen. Zoals hierboven al genoemd is er op dit moment geen specifieke wettelijke regeling op grond waarvan personen een non-binaire genderidentiteit kunnen laten registreren. Anders gezegd: volgens de wet bestaan personen met een non-binaire genderidentiteit niet. Deze juridische werkelijkheid strookt niet met de maatschappelijke werkelijkheid waar non-binaire personen ontegenzeggelijk onderdeel van uitmaken.

De wettelijke ongelijkheid van non-binaire personen kan ook bijdragen aan maatschappelijke ongelijkheid. Het kan ertoe leiden dat zij niet serieus worden genomen of worden buitengesloten, bijvoorbeeld op hun werk of op school. Dit heeft een negatieve invloed op hun mensenrechten, zoals het recht op een gelijke behandeling, het recht op respect voor hun privéleven, het recht op fysieke en mentale integriteit en het recht op gezondheid. Het wetsvoorstel vormt geen sluitende oplossing voor dit probleem. Wel voorziet het wetsvoorstel in juridische erkenning die de sociale acceptatie kan bevorderen. Dat is een belangrijke eerste stap in het verbeteren van de (rechts)positie van non-binaire personen.

---

² Zie Gerechtshof Amsterdam 23 mei 2023, ECLI:NL:GHAMS:2023:1266 en Rechtbank Den Haag 18 oktober 2023, ECLI:NL:RBDHA:2023:15524.

Het wetsvoorstel is in lijn met internationale ontwikkelingen

Het wetsvoorstel draagt bij aan het doorbreken van een registratiesysteem dat primair is gebaseerd op binaire seksecategorieën. Zoals ook beschreven in de toelichting bij het wetsvoorstel sluit dit goed aan op internationale ontwikkelingen met betrekking tot de rechten van lhbt+ personen. Meerdere internationale en Europese (mensenrechten)organisaties hebben zich uitgesproken vóór de juridische erkenning van non-binaire genderidentiteiten.³ Verschillende landen zijn daartoe al overgegaan.⁴ Vermoedelijk zullen meer landen volgen, aangezien rechters in verschillende landen hebben geoordeeld dat het ontbreken van een administratieve procedure voor een non-binaire geslachtsregistratie een schending is van het gelijkheidsbeginsel.⁵

Het aanbieden van een toegankelijke administratieve procedure om een non-binaire geslachtsvermelding in het paspoort te krijgen is ook in lijn met het mensenrechtelijk beginsel van persoonlijke autonomie en zelfbeschikking, die ook door de Nederlandse regering worden onderschreven.⁶

Huidige procedures voor intersekse personen moeten blijven bestaan

Met de initiatiefnemer is het College van mening dat het voor intersekse personen van belang is dat de voorgestelde procedure komt te bestaan *naast* de reeds bestaande procedures onder artikel 1:19d, 1:24 en 1:24b van het Burgerlijk Wetboek (en daar geen vervanging voor vormt).

Samenvattend is het College positief over de voorgestelde wetswijziging. Het voorstel draagt bij aan de bescherming en bevordering van de mensenrechten van transgender personen met een non-binaire genderidentiteit en intersekse personen en is bovendien in lijn met internationale ontwikkelingen.

Voor vragen of nadere toelichting op dit advies kunt u contact opnemen met Katina Yiannakas (beleidsadviseur), via k.yiannakas@mensenrechten.nl.

Met vriendelijke groet,

Jos Silvis
Interim Voorzitter

---

³ Onder meer het Bureau van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Mensenrechten, de VN Speciale Rapporteur inzake de rechten van lhbt+ personen, de Europese Commissie (EU) en de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, zie p. 15 van de toelichting bij het wetsvoorstel.

⁴ Onder meer Portugal, Oostenrijk, Denemarken, Malta en IJsland.

⁵ Onder meer in België en Brazilië, zie p. 14 van de toelichting bij het wetsvoorstel.

⁶ M. van den Brink en J. Tigchelaar, *M/V en verder. Seksregistratie door de overheid en de juridische positie van transgenders*, WODC 2014, p. 43.